

Med 10. trinn til Polen 2019

Tidlig, tidlig morgen, lørdag 7. september, sto en stor, trøtt og spent gjeng med ungdommer på parkeringsplassen utenfor Torridal skole og ventet på å slippe inn i bussen som skulle ta oss nedover i Europa til Krakow i Polen. Alle fant seg en plass i en stor, flott dobbeltdekker før vi kjørte ned til kaia for å ta båten over til Danmark.

TEKST: Morten Håland

I to dager kjørte vi ca. 1400 kilometer før vi kom til Krakow. Vi kjørte først på flotte veier gjennom Danmark og Tyskland, men med en gang vi passerte grensa til Polen, ble det vaskebrettkjøring på en gammel vei fra 2. verdenskrig, kalt «Hitler-veien». Dette varte en god time før veien ble bedre. Vi ble innkvartert på et hotell litt utenfor sentrum. Så aktivitetene på kvelden ble ganske begrenset til hotellet og bensinstasjonen over veien.

Etter første natta i Polen var det tidlig opp og Ondskapens dag ventet oss. Turen gikk til Auschwitz. Her besøkte vi først Auschwitz I. Her ble det en omvisning hvor vi fikk føle på hvem som kom til leirene og hvordan de ble behandlet. Vi fikk se store mengder med sko, briller, proteser, kofferter og andre ting som ble tatt fra de som kom til Auschwitz. Spesielt den store mengden med menneskehår som ble brukt i den tyske tekstilindustrien, gjorde sterke inntrykk.

Etter lunsj dro vi et par minutter i buss til Auschwitz II Birkenau. Dette er en leir hvor man virkelig får se hvor forferdelig det var for de mange ofrene som ble sendt hit under krigen. Togskinene hvor kuvognene ble ført

Auschwitz II Birkenau.

rett inn i leiren, sto som et kaldt minne. Her sto «utvelgeren» og bestemte hvem som skulle få lov til å jobbe, og hvem som skulle rett i gasskammeret og videre til krematoriet. Vi var inne i brakene hvor mennesker ble stuet sammen og lå inntil hverandre for å holde varmen. I brakene

var det store ovner som kun var til pynt for å kunne vises til Røde Kors. De ble sjelden tatt i bruk. De store gasskammerene var i direkte tilknytning til krematorieovnene hvor de som ble utvalgt, ble ført inn i «dusjen» og trodde de

bare skulle få vasket seg. Dette var sterke scener. Etter omvisningen i Birkenau la vi ned blomster og fremførte dikt ved den norske minneplaketten.

Dagen ble avsluttet i en restaurant hvor vi hørte på Robert Hercz fra Oslo som er et tidsvit-

ne. Han hadde ikke selv sittet i konsentrasjonsleirene, men faren hans satt her. Imre Hercz var 15 år gammel da han og hele familien hans ble transportert til Auschwitz fra byen Nagyvarad (nå: Oradea) i den ungarske delen av Romania etter at gettoen der ble tømt. Farmoren hans ble sendt rett i gasskammeret etter at Josef Mengele foresto seleksjonen på togperrongen. Et meget godt foredrag om viktigheten av å ikke glemme det som har skjedd, være medmennesker og ta vare på de man har rundt seg.

Neste dag ble en litt gladere dag. Vi tok turen til Wieliczka og de berømte saltgruvene der. Gruvene er sammen med Auschwitz Polens mest besøkte turistattraksjoner. Etter å ha gått ned 52 etasjer med trapper og gjennom lange ganger og store rom med flotte figurer skåret ut i saltstein, kom vi ned på 130 meter under bakken. Heldigvis kunne vi ta heisen opp til overflaten.

Ettermiddagen var satt av til en fortjent fridag i Krakow. Vi gikk samlet til torvet i gamlebyen før

Saltgruvene i Wieliczka.

det ble tid til litt shopping, mat og hestevognkjøring. Dagen ble avsluttet med folklore hvor vi fikk oppleve polsk folkedans, musikk og sang. Først litt oppvisning før hele gjengen ble dradd inn i leiken. Slitne, men fattet tok vi kvelden og tuslet til hver våre rom for en god natts søvn.

Neste dag tok bussen oss videre til Berlin i Tyskland. Der besøkte vi det beryktede og hemmelige

Etter omvisningen fikk vi sightseeing i Berlin. Vi så rester av Berlinmuren, O2 Stadium og flotte historiske bygninger. Bussen stoppet ved et jødisk minnesmerke som vi gikk gjennom ned til Brandenburger Tor og videre til Riksdagen. Senere var det fri vandring i byen. Noen tok turen opp i Fjernsynstårnet, andre besøkte det store shoppingssenteret ved Alexanderplatz.

Brandenburger Tor.

Stasi-fengselet der mennesker i det gamle Øst-Tyskland ble torturert både psykisk og fysisk. Vi fikk høre hvordan til og med familie-medlemmer tystet på hverandre ved den minste mistanke om brudd på lover og regler. Stasi-fengselet lå midt i Berlin, men ingen av byens innbyggere visste hvor det lå. Det var ikke avmerket på noen kart og var omgitt av andre statlige bygninger slik at ingen kom inn til selve fengselet. De som ble tatt og ført til fengselet, ble kjørt rundt i flere timer i en lukket bil for at de skulle tro det var langt unna.

Neste dag ble også en Ondskapens dag. Vi kjørte til Sachsenhausen hvor vi besøkte leiren hvor de fleste norske fanger ble sendt. Vår reiseleder, Bjørg, hadde guiding her. Vi fikk se hvordan fangene bodde og hvordan de arbeidet. Blant annet var det en gruppe som testet sko for den tyske skoindustrien. I mange timer måtte de gå i åttetall rundt en bane i leiren på forskjellig slags underlag for å se hva skoene tålte. I leiren var det og en hemmelig gruppe som forfalsket penger for nazistene. Også her ble det og lest dikt og lagt ned blomster ved det norske minnesmerket.

Sachsenhausen

Tårenes sjø i Ravensbrück.

Etter Sachsenhausen var turen kommet til kvinneleiren Ravensbrück. Alle jentene i gruppa fikk en rose hver som de skulle bære med seg i leiren. Vi hørte først noen historier om livet i leiren før vi gikk inn i bygningen som huset en utstilling om de forskjellige landene som var representert her. Til slutt hadde vi diktlesing og en seremoni ved vannet hvor alle guttene plasserte seg på en rekke før jentene gikk og plasserte seg foran og kastet rosene på Tårenes sjø. Stillheten og tankene fikk regjere i en stund før vi gikk tilbake til bussen. Det ble en stille og rolig busstur videre til hotellet hvor vi skulle sove den siste natten før hjemreise.

Dette ble en tur til ettertanke for alle oss som var med. En tur som gir oss et «levende» bilde av historien. Men også en tur som handler om samhold og medmenneskelighet. Vi ser hvordan mange blir litt «endret» i løpet av en slik tur. Man tenker litt annerledes, og jeg tror mange bærer med seg mye av opplevelsene videre. Dessverre finnes mye av den grusomheten vi fikk se, den dag i dag ute i verden. Vi må bare vise motstand mot dette og fortelle verden at dette ikke må skje igjen.

Vi må ikke glemme!

Seremoni ved det norske minnesmerket i Sachsenhausen.

Da var dagen for hjemreisen kommet, og vi startet med en god frokost på hotellet før vi kjørte nordover i Tyskland. Ved grensen til Danmark stoppet vi på Otto Duborg og fikk svidd av noen penger på godis ... Godt fornøyd kjørte vi inn i Danmark. Videre gikk veien til Hirtshals, og Superspeed tok oss trygt over dammen til gamlelandet til tross for store bølger og mange fulle spyposer. På Torridal skole sto foreldre og tok imot trøtte, men godt fornøyde ungdommer.

Jeg håper disse turene vil fortsette i fremtiden. Våre barn lærer mer på disse turene enn hva alle slags lærebøker kan formidle. Takk til Aktive Fredsreiser og reiseleder Bjørg Sørensen for et fantastisk opplegg! Takk til bussjåfør Hans Olav Breen som løste oss trygt og behagelig gjennom hele turen!

Takk til alle ungdommene, foreldrene og lærerne som var med på å gjøre denne turen mulig!